

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Խմբագրական	Հայագիտություն. Նորոգուող Հարցադրումներ եւ Միջոցներ	3
-------------------	--	---

ՅՕԴՈՒԱԾ-ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Վարդան Մատթեոսեան	Գերմանական Պատկերացումները Հայոց Մասին եւ Հայ-Նացիական Յարաբերութիւնները Պատմություն	7
Մելինէ Անումեան	Հայոց Յեղասպանութեան Հարցի Ուղղութեամբ Ռ. Թ. Էրդողանի Քաղաքականութիւնը (2014-2019)	51
Լիլիթ Յովհաննիսեան	1918-20ի Հայկական Պետականութեան եւ Ազգային Միասնութեան Հիմնահարցերի Լուսաբանումը ՀՀ Պատմագրութեան Մէջ (1991-2019)	63
Հեղինէ Մկրտչեան	Սրբոց Յակօբեանց Միաբանութեան Մայրապետերը եւ Նրանց Ծառայութիւնը (ԺԴ.-Ի. դարեր)	83
Վահրամ Լ. Շեմմասեան	Հայոց Յեղասպանութենէն Վերապրողներ Դամասկոսի Մէջ Համաշխարհային Ա. Պատերազմի Աարտին	95
Արեւիկ Մելիքեան	1918ի Մայիսեան Հերոսամարտերը Հայաստանի Ազգագրութեան Թանգարանի Հաւաքածուներում	135
Վաչէ Ղազարեան	Վանի Երկրորդ Հայկական Ժամանակաւոր Կառավարութեան Գործունէութիւնն ու Վերջին Գաղթը Ներկայացնող Տեղեկագիր Մը	149
Վերա Սահակեան	Մկրտիչ Ա. Խրիմեան Կաթողիկոսի Արխիւը Որպէս Հայկական Տեղանունների Ուսումնասիրման Ակզբնաղբիւր	189
Նիքոլաս Քուրէաս	Կիպրոսի Փիթըր Ա. Արքան եւ Հայերը	201

Տիգրան Պետրոսեանց	Ամուսնութիւնը՝ Զաքարեանների Պետականաշինութեան Գործառոյթ	211
Արսէն Շահինեան	Իրօ՞ք Առանը Վաղ Միջնադարի Արաբա- Մահմեդական Մատենագիրների Նշած Āḡarbayḡān al-‘ulyā/Վերին Ադրբեջանն է	245
Սուսաննա Մուրադեան	Ակնարկներ Երուանդաշատի Յուշարձանահամալիրի Ժամանակագրութեան, Տեղագրութեան եւ Մշակութային Պատկերի Մասին	253
Գրականութիւն		
Արմէն Սարգսեան	Պանդխտութիւնը՝ Արտագնայ Աշխատանքը, Հայ Ժողովրդական Երգիծական Մանրապատումներում եւ Զուարճախօսութիւններում (Անեկդոտներում)	267
Վաչագան Գրիգորեան	Լեւոն Խելչոյեան. Դիմանկարի Փորձ	285
Կարինէ Ասատրեան	Դերենիկ Դեմիրճեանի <i>Գիրք Ծաղկանց</i> Պատմուածքը Որպէս <i>Էքֆրաստիկ</i> Տեքստ	311
Կարինէ Ռաֆայէլեան	Դերենիկ Դեմիրճեանի <i>Յովնան Մեծապուն</i> Նորայայտ եւ Նորատիպ Դրաման	323
Լեզու		
Արմէն Միքայէլեան	Օտար Յատուկ Անունների Տառադարձութեան Սկզբունքները (Ա. – Մերձաւորարեւելեան Լեզուներ)	341
Սուսաննա Գրիգորեան	Կոստան Զարեանի <i>Օրերի Պսակը</i> Ժողովածուի Լեզուաոճական Առանձնայատկութիւնները	365
Արմենակ Եղիայեան	Իմաստաբանութիւն (Ճ-Օ)	377
Արուեստ		
Հայկ Աւագեան	Փառլօ Անանեան. Սկաւառակի Վրայ Ձայնագրուած Առաջին Հայ Երգիչներէն Մին	409

Իւլթ Թաջարեան	Մի Շարք Լուսաբանող Փաստեր Անթուան Սելրուկինի (1851--1933) Կենսագործունէութիւնից	417
Անի Մխիթարեան	Ձեռարուեստի Դասաւանդումը ԺԹ. Երկրորդ կէսի Վան-Վասպուրականի Կրթարաններում (Ակնարկ)	427
Աննա Օնանեան	Սկիհի Արձանագրուած Ծածկոցներ (ԺԷ.-Ի. Դարեր)	439
Գէորգ Ստեփանեան	Մովսէս Երէց Գորիսեցի Գրչի Ձեռագրական Ժառանգութիւնը (ԺԷ. Դար)	451
Արսէն Յարութիւնեան	Ջանֆիդայի 924 Թուակիր Խաչքարը (<< Արմաւիրի Մարգ)	465
Մաքսիմ Եւատեան	Որոնումներ Էքս լա Շափէլի Կաթողիկէի Ճարտարապետին Վիմագրեալ Ձօնին Շուրջ (795-805)	473
Ջաւէն Կնեազեան	Ի՞նչ Է Հայ Հին Մատենագրութեան «Փանդիոն/Բամբիոն» Նուագարանը	491
<i>Ընկերաբանութիւն</i>		
Գայիանէ Յակոբեան	Հայաստանի Հանրապետութիւն Ներգաղթած Սուրիահայերի Միգրացիոն Վարքագիծը	523
Յասմիկ Քելլիկեան- Պարան	Մ. Նահանագներու մէջ Բարձրագոյն Կրթասպարէզի Ղեկավար Դիրքի Հայ Կինը եւ Աշխատանք-Ընտանիք Հաւասարակշռումին մէջ Էթնիք Մշակոյթին Դերը	539
Միհրան Գալստեան	Պանդխտութիւնը Հայաստանում (Աւանդոյթ եւ Արդիականութիւն)	563
Քրիստինէ Նաճարեան	<< Բարձրագոյն Կրթութեան Բարեփոխումները Բոլոնիայի Գործընթացի Ծիրում	585
Յակոբ Չոլաքեան	Սուրիահայ Կրթական Գործին Կուսակցականացումը Սկիզբէն Մինչեւ 1946	597

Քրիստինէ Կոստիկեան	Սեֆեան Պետութեան Մէջ Հայութեան Կեանքը Կարգաւորող Շարիաթական Օրէնքները ԺԷ- ԺԸ. Դարերում	619
-------------------------------	--	-----

Եկեղեցի, Կրօնք, Փիլիսոփայութիւն

Տէր Ներսէս Քինյ. Ասրեան	1920ի Շուշիի Կոտորածների Ողբերգական Հետեանքներն Արցախի Թեմի Համար	643
Ճան Էրզուրումօղլու	Եղիա Տէմիրճիպաշեանի Դրական Փիլիսոփայութեան Արժեւորումը Օսմանեան Փիլիսոփայութեան Պատմութեան Մէջ (1840ականներէն Սկսեալ)	655
Ա. Գ. Քալաշեան	Հայ Եկեղեցու Վաղ Հայրաբանական եւ Դաւանաբանական Գրականութիւնը Արիոսական Հակաերրորդաբանութեան Աստուածաբանական Հիմքերի Մասին	665

Տնտեսութիւն

Թաթուլ Մանասերեան	Հայաստանի Հանրապետութեան Տնտեսական Դիւանագիտութեան Արդի Խնդիրները Տնտեսական Մարտահրաւերների Վնասազերծման Համապատկերում	685
Արա Մարտիրոսեան	Հայաստանի Հանրապետութեան Արտաքին Պարտքը. Երկսայրի Խնդիրներ (Ակնարկ)	701
Կարէն Մկրտչեան	Հայաստանի Հանրապետութիւն-Իրանի Իսլամական Հանրապետութիւն Տնտեսական Բազմակողմ Գործակցութիւնը	711
Պետրոս Բիւզանդ Թորոսեան	Դրախտի Որոնումը եւ Հարստութեան Փնտոտուքը. Օսմանցի Հայ Պանդուխտներու Տնտեսական Դերը Բրիտանական Եգիպտոսի Մէջ (1882-1914) (Ա. ՄԱՍ)	739

ՔՆՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐ

Վեր. Ռընէ Լեոնեան	Հայերի Համարկումը եւ/կամ ձուլումը Ֆրանսիայում (1920-2000ականներ) (Ակնարկ)	773
------------------------------	--	-----

Նիկիտ Միրզայեանց	«Հոռովել» Բառի Տարբեր Ստուգաբանութիւն	781
-----------------------------	---------------------------------------	-----

ՀՐԱՊԱՐԱԿՈՒՄՆԵՐ

Վեր. Յովհաննէս Ահարոնեան	Հայ Աւետարանական Համայնքի Եկեղեցիները, Վարժարաններն ու Կիրակնօրեայ Դպրոցները Սուրիա-Լիբանանի Մէջ, 1946ին	783
Անդրանիկ Տազէսեան	Երկու Փաստաթուղթ Լիբանահայ Կեանքէն Լիբանանի Հայօճախը 1945ին	791
Զաւէն Մսրըլեան	Հայերու Վիճակը Թուրքիոյ Մէջ 1920ին	805
Միհրան Մինասեան	Անտիպ էջեր Խարբերդի Ժողովրդական Բանահիւսութենէն եւ Ազգագրութենէն	825
Արծուի Բախչինեան	Դոմենիկօ Սեստինիի Վկայութիւնները Հայերի Մասին (ԺԸ. Դարավերջ-ԺԹ. Դարասկիզբ)	833
Յակոբ Քէօսէեան	Ստեփանոս Դաշտեցին Մովսէս Խորենացու եւ Դաւիթ Անյաղթի Մասին	839

ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆՆԵՐ

Թեհմինէ Մարտոյեան	Մարի Յովհաննիսեան, <i>Ուրացման Քաղաքականութեան Արմատները, Նորօրեայ Դրսետորումները եւ Դրանց Հեղեանքները</i>	851
Սուանթէ Լունտկրէն	Աւետիս Հաճեան, <i>Պարտկուած Ազգը. Ծպտեալ Հայերը Թուրքիոյ Մէջ</i>	859

ՄԱՀԱԳՐԱԿԱՆՆԵՐ

Էդուարդ Դանիելյան (1952–2016), Տիգրան Ալեքսանյան (1941–2016), Լարիսա Մնացականյան (1937–2018), Փասքուալ Օհանյան (1932–2018), Ժենիա Խաչատրյան (1930–2018), Յովհաննէս Զատիկյան (1945–2018), Պետեր Հալֆթեր (1944–2018), Գրիգոր Գրիգորյան (1930–2018), Ռուպրիկ Հիսն (1934–2018), Գառնիկ Շախկեան (1937–2018), Ագապի Նասիպեան-Էքմէքճեան (1929–2018), Յովհաննէս Փիլիկեան (1942–2018), Տիգրան Գէորգեան (1936–2019), Հայկ Յակոբեան (1956–2019), Անահիտ Տէր Մինասեան (1929–2019), Կիմ Բակշի (1931–2019), Սպիրոս Վրէժնիս (1928–2019), Վարդան Գրիգորյան (1929–2019), Լեւոն Ճերմակեան (1937–2019), Արա Դեմիրխանեան (1945–2019), Վաչէ Սաֆարեան (1930–2019), Ռոմա Դալլաքեան (1929–2019), Կարինէ Աշուղեան (1962–2019), Արման Կիրակոսեան (1956–2019), Մարթին Յովհաննէսեան (1953–2019), Խաչիկ Փիլիկեան (1937–2019), Վահագն Տատրեան (1926–2019), Յասմիկ Աբեղեան (1937–2019), Գագիկ Յարութինեան (1959–2019), Ալլա Տէր Սարգիսեանց (1937–2019), Հրաչիկ Միրզոյեան (1940–2019), Վլադիմիր Մաղալեան (1942–2019), Վարսիկ Գրիգորյան (1926–2019), Հրանտ Աբրահամեան (1931–2019), Էդուարդ Բաղդասարեան (1933–2019), Ալեքսիս Փափագեան (1931–2019), Վահրամ Թաթիկեան (1949–2019)	861
Համառոտ Կենսագրական Հատորին Աշխատակիցներուն	898
Հայկազեան Հայագիտական Հանդէս ԼԹ. Հատորին Ճնորհանդէսը Երեւանի Մէջ	911
Աշխատակիցներու Ուշադրութեան	913
Բովանդակութիւն	917
Յիշատակարան	928

TABLE OF CONTENTS

Editorial	Armenian Studies Renewed Questions and Fresh Means	5
ARTICLES		
Vartan Matiossian	German Perceptions of the Armenians and Armenian-Nazi Relations	7
<i>History</i>		
Melany Anumyan	Mr. Recep Tayip Erdogan’s Policies Regarding the Armenian Genocide (2014-2019)	51
Lilit Hovhannisyan	Assessment of the Main Issues of Armenia’s 1918- 1920 Statehood and National Unity by the Historians of the Republic of Armenia between 1991 and 2019	63
Heghine Mkrtchyan	Nuns of the Armenian Congregation of St. James and their Service (14 th -20 th Centuries)	83
Vahram L. Shemmassian	Armenian Genocide Survivors in Damascus at the End of World War I	95
Arevik Meliqyan	The Items of the May 1918 Heroic Battles in the Preserves of the Museum of Armenian Ethnography	135
Vatche Ghazarian	A Contemporary Report Presenting the Activities of Van’s Second Temporary Government and the Last Exodus	149
Vera Sahakyan	The Archive of the Catholicos of All Armenians Mkrtich Khrimian as a Primary Source for Research on Armenian Toponyms	189
Nicholas Coureas	King Peter I of Cyprus and the Armenians (1358- 1369)	201
Tigran Petrosyants	Matrimony as a Means and Tool for State Building for the Zakarians	211
Arsen K. Shahinyan	Is it True that Arrān was Designated as the Toponym of “Ādarbayġān al-‘ulyā” (Upper Azerbaijan) by Early Middle Ages Arabic-Islamic Authors?	245

Susanna Mouratyan	Some Thoughts on the Topography, Chronology and Cultural Aspect of Yervantashad	253
--------------------------	---	-----

Literature

Armen Sargsyan	The Issue of Economic Migrants in Armenian Popular Humouristic Anecdotes and Jokes	267
-----------------------	--	-----

Vachagan Grigoryan	Levon Khechoyan’s Literary Profile	285
---------------------------	------------------------------------	-----

Karine Asatryan	Derenik Demirchyan’s <i>Girk Tsaghkants</i> (The Book of Flowers) as an Ekphrastic Text	311
------------------------	---	-----

Karine Rafaelyan	<i>Hovnan Medzadun</i> . The Restored Script of Derenik Demirchyan’s Drama	323
-------------------------	--	-----

Linguistics

Armen Michaelian	The Principles of Transliterating Foreign Proper Names into Armenian: Part I – Middle Eastern Languages	341
-------------------------	---	-----

Susanna Grigoryan	The Language and Stylistic Features of Kostan Zaryan’s <i>Ozeri Bsage</i> (The Crown of Days) Poetry Book	365
--------------------------	---	-----

Armenag Yeghiayan	Semasiology II. (DJ-0)	377
--------------------------	------------------------	-----

Arts

Haig Avakian	Paolo Ananian, One of the First Armenian Classical Singers on Disc	409
---------------------	--	-----

Yvette Tajarian	Antoine Sevruguin’s (1851-1933) Biography: Some Clarifying Facts and Details	417
------------------------	--	-----

Ani Mkhitarian	Handcraft in the Curriculum of Van-Vasporakan's Schools in the Second Half of the 19 th Century	427
-----------------------	--	-----

Anna Onanyan	Armenian Inscribed Chalice Veils (17 th -20 th Centuries)	439
---------------------	---	-----

Gevorg Stepanyan	The Manuscript/Scriptural Legacy of Movses Yerets Korisetsi in the 17th Century	451
-------------------------	---	-----

Arsen Hautyunyan	A Stone Cross Dated 924: The <i>Khachkar of Janfida Village</i> (Povince of Armavir, Republic of Armenia)	465
-------------------------	---	-----

Maxime K. Yevadian	Enquête sur l’Inscription Dédicatoire de l’Architecte Eudes, dans la Cathédrale d’Aix la Chapelle	473
Zaven Kniazian	What is the “Pandirn - Bambirn” Musical Instrument in Classical Armenian	491
<i>Sociology</i>		
Gayane Hakobyan	To Stay or To Leave: The Attitude of the Syrian-Armenian Immigrants in Armenia	523
Hasmig Kelligian Baran	The Role of Ethnic Culture in Work-Family Balance among Armenian Women in Leadership Positions in Higher Education in the United States	539
Mihran Galstyan	Migration Issues in Armenia (Past and Present)	563
Kristine Nadjaryan	The Higher Education Reforms Applied in the Republic of Armenia in the Framework of the Bologna Process (1991–2018)	585
Hagop Cholakian	The Party Politicisation of the Syrian-Armenian Educational Effort from its Beginnings till 1946	597
Kristine Kostikyan	The Shar’iyyah Laws Regulating the Life of Armenian Subjects in the Safavid State in the 17 th -18 th Centuries	619
<i>Church, Religion, Philosophy</i>		
Father Nerses Asryan	The Tragic Consequences of the 1920 Shushi Massacres on the Diocese of Artsakh	643
Can Erzurumluoglu	Assessing the Positivist Philosophy of Yeghia Demirdjibashian in the Context of the History of Ottoman Philosophy (1840s Onwards)	655
A. K. Kalashyan	Paternalistic and Confessional Literature of the Early Armenian Church Concerning the Basics of Arios’ Antitrinity Theology	665

Economy

Tatul Manaseryan	The Republic of Armenia: Defusing Economic Challenges by Means of Economic Diplomacy	685
Ara Martirosyan	Equivocal Challenges: The Foreign Debt of the Republic of Armenia	701
Karen Mkrtchyan	The Multilateral Economic Cooperation Between the Islamic Republic of Iran and the Republic of Armenia	711
Bedros Puzant Torosian	In Search of Haven and Seeking Fortune: The Economic Role of Ottoman Armenian Migrants in British-Occupied Egypt (1882-1914) (Part I.)	739

INVESTIGATIVE ARTICLES

Rev. René Léonian	The Integration/Assimilation of Armenians in France	773
Nikit Mirzayants	A Different Explanation of the Word “Horovel”	781

UNPUBLISHED DOCUMENTS

Rev. Hovhannes Aharonian	Study on the Number of Armenian Evangelical Churches, Schools and Sunday Schools in Syria and Lebanon in 1946	783
Antranik Dakessian	Two Documents on the Life of the Lebanese Armenian Community in 1945	791
Zaven Messerlian	Situation of Armenians in Turkey in 1920	805
Mihran Minassian	Unpublished Material from Kharpert Folklore and Ethnography	825
Artsvi Bakhchinyan	The Testimonies of Domenico Sestini (1750-1832) about the Armenians	833
Hakob Keoseyan	Stepanos Dashtetsi on Movses Khorenatsi and David Anhaght	839

BOOK REVIEWS

Tehmine Mardoyan	Mari Hovhannissian, <i>The Roots of Denial Policy and its Current Expressions and Consequences</i>	851
-------------------------	--	-----

Svante Lundgren Avedis Hadjian, *Secret Nation: The Hidden 859 Armenians of Turkey*

OBITUARIES

Edward Danielyan (1952–2016), Tigran Avetisyan (1941–2016), Larisa 861
Mnatasakanyan (1937–2018), Pascual Ohanian (1932–2018), Jecnya
Khachatryan (1930–2018), Hovhannes Zatikyan (1945–2018), Peter
Halfter (1944–2018), Grigor Grigoryan (1930–2018), Robert Hewsen
(1934–2018), Garnik Shakhkyan (1937–2018), Akabi Nasibian-
Ekmekdjian (1929–2018), Hovhannes Pilikian (1942–2018), Dikran
Kevorkian (1936–2019), Hayk Hakobyan (1956–2019), Anahite Ter
Minassian (1929–2019), Kim Bakshi (1931–2019), Spiros Vreonis (1928–
2019), Vardan Grigoryan (1929–2019), Levon Djermagian (1937–2019),
Ara Demirkhanyan (1945–2019), Vache Safaryan (1930–2019), Roma
Dallakyan (1929–2019), Karine Ashughyan (1962–2019), Arman
Kirakosian (1956–2019), Martine Hovhanessian (1953–2019), Khachig
Piligian (1937–2019), Vahakn Dadrian (1926–2019), Hasmik Abeghyan
(1937–2019), Gagik Harutyunyan (1959–2019), Alla Ter Sargisyants
(1937–2019), Hrachik Mirzoyan (1940–2019), Vladimir Maghalyan
(1942–2019), Varsik Grigoryan (1926–2019), Hrant Abrahamyan (1931–
2019), Edward Baghtasaryan (1933–2019), Avetis Papazyan (1931–
2019), Vahram Tatikyan (1949–2019)

Brief Biographical Notes on the Contributors of this Volume	898
The Launching of the 39 th Volume of the <i>Haigazian Armenological Review</i> in Yerevan	911
Note to Contributors	915
Table of Contents	923
Colophone	928